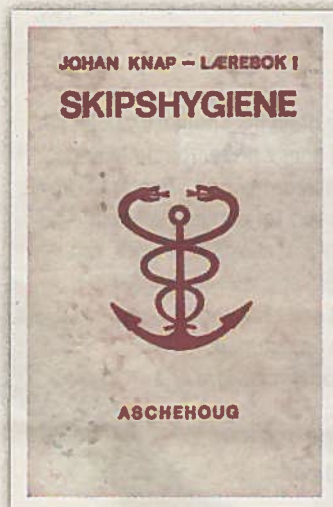

«En grisete stuert er en skam for sitt skip»

Det var formaningen kokk- og stuertelevene ble møtt med i skolens pensum da de startet skoleåret i Sandefjord høsten 1951. Man får tro at ingen av dem glemte skipshygienen eller innholdet i selve kokk- og stuertfagene etter avgangseksamen året etter.

TEKST: BJØRN HOELSETH
FOTO: NORSK SjøMANNFORBUND

Sitatet i overskriften er hentet fra dr. Johan Knaps berømte lærebok om skipshygienene, en bok som elevene brukte over hele landet i minst 30 år, sannsynligvis lenger. Første utgave kom i 1939, sjette reviderte og oppdaterte versjon i 1969 og da med illustrasjoner laget av Sandefjords Blads fotograf Søren Emanuelsson. Boken kom ut på Aschehoug forlag og ble trykket av Handelstrykkeriet her i byen. Johan Knap var en dyktig pedagog, og læreverket hans inneholdt ikke bare regler og oversikter over varekunnskap, kostlære, vitaminer og mineraler, sykdommer, dietter og førstehjelp. Han understreker i de innledende kapitler hvordan stuert og kokk om bord i et skip bør være et forbilde, et eksempel på renslighet og hygienene, både den kroppslige og når det gjelder

standarden i byssa. Han skriver om hvordan en god fordøyelse er avhengig av en frisk tanngard, om betydningen av sollys og frisk luft, om beskyttelse mot fluer og mygg i tropiske strøk.

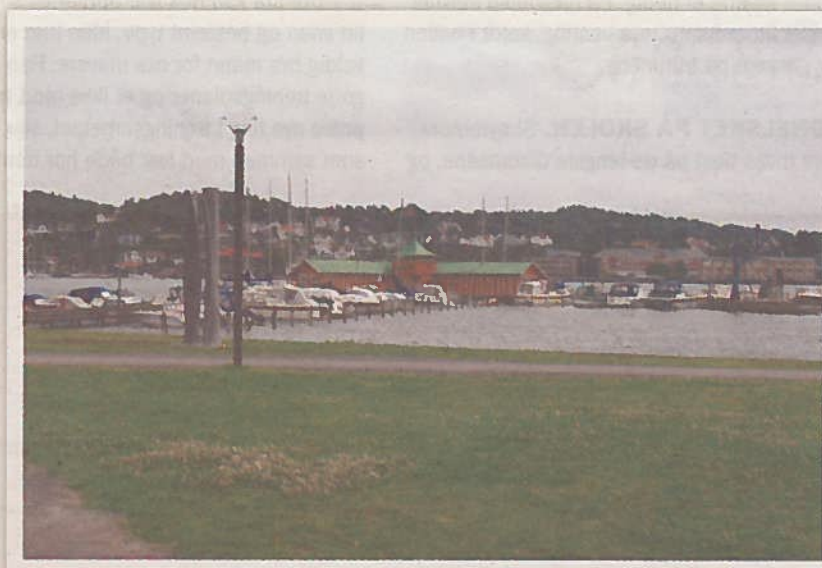
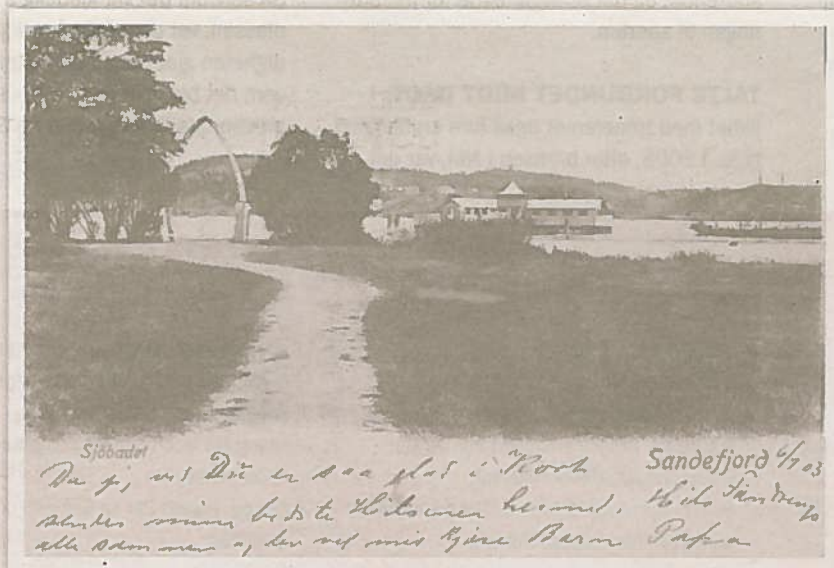
SKAFF DERE GODE ARBEIDSVANER. Han formaner også elevene om hvor viktig det er at de skaffer seg tilstrekkelig søvn under skolegangen, at de må lese og løse oppgaver jevnt og trutt hver dag, ingen «skippertak» like før eksamen. Ja, dr. Knap har gode råd om tretthet og nervepress gjennom skoleåret, om hvordan overarbeid og «åndelig slitasje» kan føre til for eksempel magesår.

Ikke bare det, legen gir tips til hvordan de kan finne fram til det viktigste i teksten og repetere vesentlige

punkter før avgangsprøvene! Selvsagt advarer han mot fest og rangel i skoletiden. Dette var nok et godt råd, for datidens kokk- og stuertelever var svært unge da de kom til Sandefjord for å gå på skole. De fleste av dem hadde kun folkeskole eller kanskje en framhaldsskole som grunnlag før de skulle ta datidens form for fagbrev

LANDETS FØRSTE STUERTSKOLE. Det var Johan Bryde, kjent skipskaptein, reder, forretningsmann og disponert for flere skipsaksje- og fangstselskaper, som tok initiativet til etableringen av byens stuertskole, i starten et privat foretagende. Det skjedde i 1894, og Bryde var så interessert i saken at han personlig garanterte for underskudd ved drift av skolen i fall de offentlige tilskuddene ikke var nok. Dette var altså

FØR OG NÅ

Disse gikk ut av Sandefjord off. Kokkskole etter endt undervisning i 1951-52. Som man ser av hjemstaven, kom elevene fra hele landet, idet skolen var svært anerkjent. Øverst fra venstre: Asbjørn Simonsen (Gamvik i Finnmark), Thor Johnsen (Idd), John Farstad (Haram), Thorstein Jakobsen (Sandar), Kjell Kjeldsen (Tjølling) og Olaf Elgesem (Stokke). Andre rekke: Arne Hval (Lardal), Anders Hem (Tjølling), Kåre Pedersen (Talvik i Finnmark), Knut Solberg (Rakkestad), Finn R. Kopstad (Sandar), Johan Ystenes (Sandar) og Magnar Mikkelsen (Korsfjorden i Finnmark). Tredje rekke: Arne Svartangen (Sandar), Arvid Gundersen (Buksnes i Nordland), Reidar Kristiansen (Sandar), Edgar Hvitstein (Andebu), Ingvald Lillegård (Tjølling) og Kristian Holm (Sandar). Nederst fra venstre: Lege Johan Knap, lektor Ivar Berg, «bestyrer» (rektor) John P. Kjell, instruktør Trygve Hansen og lektor Gunnar Osnes. («Sandar» var Sandefjords omegnskommune før sammenslåingen). FOTO: JØRGENSEN

landets første i sitt slag. Bryde var med å stifte Sandefjord Børs, Hvalfangernes Assuranceforening og Sandefjord Guttemusikkorps.

Skolens første lærer var A. H. Andersen. I 1915 overtok kommunen ansvaret, etter lover og forskrifter gitt av sentrale myndigheter, og året etter kunne skolen flytte inn i det nybygget som de fleste sandefjordinger fortsatt

husker: Kirkegata 2, som nå er omgjort til leiligheter. Det opprinnelige bygget, mindre enn dagens, inneholdt også byens bad og vaskeri, sjømannsskolen og arbeidsformidlingen. Her holdt Kokk- og stuertskolen til helt til sammenslutningen med Handelsgymnasiet, Yrkesskolen og Gymnasiet i Bugården.

Sjøbadet

TEKST: HARALD FEVANG
FOTO: OTTO AAGESEN

«Da jeg vet du er så glad i kort, sender jeg mine beste hilsener hermed. Hils alle sammen og lev vel mitt kjære barn,» skriver Papa til frøken Gudrun i Kristiansand på dette kortet stemplet i Sandefjord 6. juli 1903. Kortmotive er Sjøbadet i Sandefjord, senere kalt Strømbadet.

Allerede i 1903 ser vi at det var plassert en hvalkjeve som portal her.

Ved å sammeligne dagens bilde til høyre er badebygningen tydelig godt bevart siden en omfattende restaurering fant sted helt tilbake til 1898.

Et strømbad var dengang betegnelsen på et hus der man kunne bade i åpen sjø - det første strømbad lagt

på en flåte. Men i 1857 ble badet lagt på et hus på påler ved byens brygge. I 1869 ble det hele flyttet og satt på nye påler ved Hjertnesstranda med brygge til land der badende velger om man vil gå på dypet eller plaske i firkantede kummer, som var beregnet for folk som ikke kunne svømme.

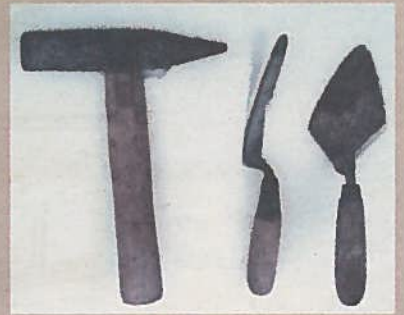
I dag er det ingen som bader på Strømbadet, idet bygningen er tatt i bruk som senter og havn for Motorbåtforeningen Ulabrands medlemmer.

Murerens redskaper

Saker og ting som setter minnene i sving

TEKST: HARALD FEVANG
FOTO: VIDAR MARKMANRUD

Da sidebyggene (kalt paviljongene) til Den høyere skole i Bugården ble bygget i 1961, var de avbildede murerredskapene i bruk. Arbeidere fra Thorstein Hansens

murerfirma gjorde alt grunnarbeid her. Vi ser at murerskje og spekkeskje (til venstre) er godt slitt, etter å ha blitt håndtert av Willy Lingelem og Leif Fevang. Murhammeren til høyre ble dengang brukt av Anders Sørensenes kraftige hånd. Andre bygningsarbeidere fra nettopp dette oppdraget mellom betong og blokker i Bugården var Harry Anundsen, Wilhelm Nilsen, Osvald Gåsholdt og Knut Haugan.

«Jalanta»

BILDE: ANDERS CHRISTIANSENS SAMLING
TEKST: RAGNAR IVERSEN

Opprinnelig bygget som motortankeren «Jalanta» ved Kieler Howaldtswerken AG Kiel for Spermacet Whaling Company S.A. Innkjøpt av Anders Jahres Rederi IV i november 1955, og registrert under norsk flagg i januar. Ble pårent i tykk tåke ved innløpet til New York havn i mars 1959 av det amerikanske passasjerskipet «Constitution». Sjøfarklaringen ga «Constitution» det hele og fulle ansvar for hendelsen. «Jalanta» ble delt i to, rett forut for midtskipsbygget. Per Gustav Forsmann fra Sandefjord var telegrafist den gang. I tillegg var det en maskinassistent med etternavn Løken fra Sandefjord, samt en finsk statsborger som bodde i Sandefjord, som var tømmermann. Til sammen var det 43 besetningsmedlemmer om bord, fordelt på 19 nasjoner. Ingen ble skadet. «Jalanta» var på ballastreise til Venezuela da kollisjonen skjedde. Solgt til et selskap registrert i Liberia, omdøpt til «Eleni». Endte sine dager som skrapjern for Inchon Iron & Steel, Syd Korea. Hugging tok til i juni 1979.

MINNER FRA NÆR FORTID

SANDEFJORD
LOKALHISTORISKE SENTER
på Pukkestad gård

Har du bidrag til denne siden?

Levér det i avisresepsjonen mkr. Lokalhistorisk senter. Bilder merkes med hvem, hva, hvor, når og helst med en liten beskrivelse. Husk navn og adr. på utlåner. Har du elektronisk stoff, send det til: lokalhistorie@sb.no

Sandefjord Lokalhistoriske senter Info-gruppe:

består av redigerer Harald Fevang og medarbeiderne Roar Tollnes, Kirsten Wang Henriksen, Otto Ågesen, Lisbeth Akerholt, Roger Davidsen, Ragnar Iversen, Tore Sandberg, Bjørn Hoelseth, Dag Ingemar Børresen, Sven Erik Lund og Rolf Vidar Markmanrud. Kontaktperson: Sven Erik Lund, tlf. 928 27 154 - sv-er-lu@online.no